

**Қазақстан Республикасы экология және
табиғи ресурстар министрлігі**

«Қазгидромет» РМК

**Тау өзендері бойынша гидрометеорологиялық ақпараттар №79
(Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің күнделікті бюллетені)**

«24-26» тамызға 2024 ж.

(бюллетеннің әрекет ету аралығы «23» тамыз күні 20 сағаттан «26» тамыз күні 20 сағ. дейін 2024 ж.)

құрастырылған уақыты: 23.08.2024 ж.

Мекен жайы : Астана қ., Мәңгілік ел, 11/1
Алматы қ., Абай көшесі, 32

Кезекші синоптик:	Калманбаева Р.	тел.: 8(7172) 79-83-75	e-mail: ukpp@meteo.kz
Кезекші инженер-гидролог:	Букабаева А.	тел.: 8(7172) 79-83-94	e-mail: ugpastana@meteo.kz
СҮЗСББ басшысы:	Яфязова Р.	тел.: 8(727) 267-53-38	e-mail: seli@meteo.kz

**2024 жылғы «24» тамызға
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы**

Іле Алатау	Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай. Батыстан желі 9-14, кей уақытта екпіні 15-20 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 17-22 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 10-15 градус жылы.
Күнгеі Алатау	Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай. Батыстан желі 9-14, кей уақытта екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 17-22 градус жылы.
Теріскей Алатау	Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-6 мм), найзағай. Батыстан желі 9-14, кей уақытта екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 17-22 градус жылы.
Жетісу Алатау	Күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-7 мм), найзағай. Батыстан жел соғады, күші 9-14 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 13-18 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 6-11, күндіз 12-17 градус жылы.
Қырғыз Алатау	Таңертең және күндіз өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай болады. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, таңертен және күндіз кей жерлерде 15-20, екпіні 23-28 м/с болады. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 23-28 градус жылы болады.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Таңертең және күндіз өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай болады. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, таңертен және күндіз кей жерлерде 15-20, екпіні 23-28 м/с болады. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 23-28 градус жылы болады.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Күндіз өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай болады. Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 19-24 градус жылы болады.
Өгем жотасы	Күндіз өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай болады. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 21-26 градус жылы болады.
Маңғыстау таулары	Жауын-шашынсыз. Жел солтүстік-шығыстан, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 18-23, күндіз 28-33 жылы.
Сауыр	Күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-5 мм), найзағай. Жел оңтүстіктен, оңтүстік-батыстан соғады, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, кей жерлерде 8, күндіз 25-30, кей жерлерде 18-23 градус жылы.
Тарбағатай	Күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-5 мм), найзағай, бұршақ. Жел оңтүстіктен, оңтүстік-батыстан соғады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 29-34 градус жылы.
Қазақстандық Алтай	Түнде кей жерлерде жаңбыр, найзағай, күндіз жаңбыр (1-10 мм), найзағай, кей жерлерде бұршақ. Оңтүстік-шығыстан соғатын жел оңтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 12-17, кей жерлерде 8, күндіз 28-33, кей жерлерде 23 градус жылы.

2023 жылғы "25-26" тамызға арналған
ҚР таулы аумағы бойынша консультативтік болжам

Алматы: 25 тамызда жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-15 мм), найзағай. 26 тамызда жаңбыр (1-12 мм), найзағай. Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 15-20 градус жылы.

Жетісу: 25 тамызда жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-15 мм), найзағай. 26 тамызда жаңбыр (1-12 мм), найзағай. Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 15-20 градус жылы.

Жамбыл: жаңбыр (1-14 мм), найзағай. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 20-25 градус жылы.

Түркістан: жауын-шашынсыз. Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 19-24 градус жылы болады.

Өгем: жауын-шашынсыз. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 21-26 градус жылы болады.

Маңғыстау: жауын-шашынсыз. Ауа температурасы түнде 20-25, күндіз 30-35 градус жылы.

Абай: жаңбыр (1-12 мм), найзағай. Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 18-23 градус жылы.

Шығыс Қазақстан: 25 тамызда жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-15 мм), найзағай. 26 тамызда жаңбыр (1-10 мм), найзағай. Ауа температурасы түнде 9-14, күндіз 15-20 градус жылы.

2024 жылғы 23 тамыздағы жағдай бойынша Іле Алатауының таулы өзендеріне шолу

Өткен тәулікте Іле Алатауының таулы өзендерінде су деңгейінің ауытқуы бақыланды. Мыңжылқы МС – Кіші Алматы ө. гидрологиялық бекетінде су деңгейі 1 см-ге дейін көтерілді. Температуралық фон 5 °С-тан 21 °С оң мән аралығында. 23 тамызда таңғы сағат 5 те нөлдік изотерма 4460 м биіктікте болды.

**2024 ж. "23" тамыздағы
Іле Алатауының таулы өзендерінің режимі туралы мәліметтер**

№	Өзен	Пункт	Биіктік, м	Ауа температурасы, °С			Жауын-шашын, мм		Су деңгейі, см		Су өтімі, м ³ /с			Тәуліктегі су деңгейінің өзгерісі (8 сағ.), см	Лайлылық
				Макс. 22.08	Мин. 22.08	08 сағ. 23.08	Күндіз 22.08	Түнде 23.08	Орт. 22.08	08 сағ. 23.08	Орт. 22.08	Макс. 22.08	08 сағ. 23.08		
1	Кіші Алматы	Мыңжылқы МС	3017	11.7	4.6										
2	Кіші Алматы	Мыңжылқы МС ГБ	3017			11.0			275	273				+1	*
3	Кіші Алматы	Тұйықсу а/б ГБ	2466			12.0			557	553				-2	*
4	Кіші Алматы	Шымбұлақ МС	2200	21.4	12.8										
5	Кіші Алматы	Сарысай ө. сағасынан төмен ГБ	1928			15.0			288	286	4.25	4.36	4.01	-1	0
6	Кіші Алматы	Медеу ГБ	1700			16.0			122	117				-3	*
7	Батарейка	Просвещенец д/ү ГБ	1569			21.0			49	49	0.09	0.09	0.09	0	0
8	Кіші Алматы	Алматы қ. ГБ	1179			16.0			196	195	3.30	3.48	3.13	0	*
9	Бұтақ	Бұтақ а. ГБ	1475			20.0			250	250				0	*
10	Үлкен Алматы	Көлден 1.1 км биіктікте ГБ	2654			13.0			329	327	6.82	7.79	5.85	0	*
11	Үлкен Алматы	Проходной ө. сағасынан 2 км жоғары ГБ	1471			20.0			279	279				0	*
12	Құмбел	саға ГБ	2150			15.0			99	97				0	0
13	Проходная	саға ГБ	1422			18.0			287	286	3.31	3.46	3.15	0	0
14	Терісбұтақ	саға ГБ	1362			19.0			211	211	1.29	1.29	1.29	0	*
15	Қаскелен	Қаскелен қ. ГБ	1133			21.0			305	302	9.5	10.1	8.7	-1	*
16	Түрген	Таутүрген а. ГБ	1054			21.0			132	129				-4	2
17	Есік	Есік қ. ГБ	1279			20.0			238	238				0	*
18	Талғар	Талғар қ. ГБ	1199			19.0			220	213				-4	2
19	Үлкен Алматы көлі	Көлдін солтүстік жағалауындағы ГБ	2500	16.6	7.6				938	350				+16	*
20	Баянкөл	Баянкөл а. ГБ				14.0			128	118				-6	3
21	Көктал	Аралтөбе а. ГБ				17.0			230	230	8.3	8.34	8.3	0	*
22	Мерке	Улбутуй қыс. ГБ							129	127	5.99	6.10	5.68	-1	*

Ескертпе:

* - деректер жок

«24-26» тамызға 2024 ж.

Қазақстанның таулы аумағына жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы кеңес беру

Облыстар	Сел қауіпті аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	Қар сызығы 3900 м жоғары орналасқан. Ауа температурасы салыстырмалы төмен. Мұздықтардың еруі шамалы. Нөлдік изотерма таңғы сағат 5-те 4460 м биіктікте болды. Орта таулы аймақта топырақтың ылғалдылығы бұрынғыдай жоғары. 24 тамызда күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 25 тамызда жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-15 мм), найзағай. Іле Алатауында қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз. Кіші және Үлкен Алматы өзендерінің алаптары үшін сел түзуші факторлардың критерийлеріне жеткен кезде дауылды ескерту беріледі. 26 тамызда жаңбыр (1-12 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Күнгеі Алатауы	Ауа температурасы салыстырмалы төмен. Мұздықтардың еруі шамалы. 24 тамызда күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 25 тамызда жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-15 мм), найзағай. Күнгеі Алатауында қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз. 26 тамызда жаңбыр (1-12 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Теріскей Алатау	Ауа температурасы салыстырмалы төмен. Мұздықтардың еруі шамалы. 24 тамызда күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-6 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 25 тамызда жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-15 мм), найзағай. Теріскей Алатауында қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз. 26 тамызда жаңбыр (1-12 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Жетісу	Жетісу Алатауы	Ауа температурасы көтерілді. Мұздықтардың еруі жалғасуда. 24 тамызда күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-7 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 25 тамызда жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-15 мм), найзағай. Жетісу Алатауында қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз. 26 тамызда жаңбыр (1-12 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Ауа температурасы көтерілді. Мұздықтардың еруі жалғасуда. 24 тамызда таңертең және күндіз өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай болады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 25, 26 тамызда жаңбыр (1-14 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Талас Алатауы	
Түркістан	Талас Алатауы	Ауа температурасы салыстырмалы төмен. Мұздықтардың еруі шамалы. 24 тамызда күндіз өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай болады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 25, 26 тамызда жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Өгем жотасы	

Маңғыстау	Маңғыстау таулары	24, 25, 26 тамызда жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Абай	Тарбағатай	24 тамызда күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-5 мм), найзағай, бұршақ. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 25, 26 тамызда жаңбыр (1-12 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Шығыс Қазақстан	Сауыр	Ауа температурасы салыстырмалы төмен. Мұздықтардың еруі шамалы. 24 тамызда күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-5 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 25 тамызда жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-15 мм), найзағай. Қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз. 26 тамызда жаңбыр (1-10 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Қазақстандық Алтай	Ауа температурасы салыстырмалы төмен. Мұздықтардың еруі шамалы. 24 тамызда түнде кей жерлерде жаңбыр, найзағай, күндіз жаңбыр (1-10 мм), найзағай, кей жерлерде бұршақ. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 25 тамызда жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-15 мм), найзағай. Қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз. 26 тамызда жаңбыр (1-10 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.

Сел қауіптілігінің деңгейі (5 Қосымша).

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз (6 Қосымша).

Сел қауіптілігінің деңгейі

Сел қауіптілігінің деңгейлері	Сел қауіптілігінің деңгейін анықтайтын факторлар	Сел үдерісінің даму ықтималдылығы	Қауіптілік дәрежесі	Қорғау шаралары
	<p>Маусымдық қар сызығы жағдайының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының, сұйық жауын-шашынның қарқындылығы мен ұзақтығының жоғары мәндері</p>	<p>Негізгі өзен аңғарында сел үдерісінің даму ықтималдығының жоғары болуы және негізінен таулардан шыға берісте сел массасының шөгуі</p>	<p>Өзен аңғарында және таулардан шыға берісте орналасқан халық пен шаруашылық объектілеріне үлкен қауіптілік</p>	<p>Халықты, мемлекеттік және шаруашылық басқару органдарын құлақтандыру</p>
	<p>Маусымдық қар сызығы жағдайының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының, болжанатын сұйық жауын-шашынның мөлшерінің жоғары мәндері</p>	<p>Селдің негізгі өзен аңғарына шығу ықтималдығы және онда сел массасының шөгуі</p>	<p>Өзен аңғарында орналасқан халық пен шаруашылық объектілеріне потенциалды қауіптілік</p>	<p>Халықты, мемлекеттік және шаруашылық басқару органдарын құлақтандыру</p>
	<p>Сел қалыптасуының потенциалды ошақтары болған кезде төмен таулы аймақтағы салыстырмалы түрде төмен ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, сұйық жауын-шашынның қарқындылығы мен ұзақтығы</p>	<p>Селдің пайда болу ықтималдығы шамалы</p>	<p>Төмен таулы аймақтағы селдің пайда болу аймағындағы адамдар үшін потенциалды қауіптілік</p>	<p>Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау, «Абайлаңыз, сел қауіптілігі бар телім» ескерту қалқандарын назарға алу</p>
	<p>Төмен ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, сұйық жауын-шашынның, сел пайда болу ошақтарының болмауы</p>	<p>Селдің қалыптасу жағдайлары жоқ</p>	<p>Қауіптілік жоқ</p>	<p>Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау, «Абайлаңыз, сел қауіптілігі бар телім» ескерту қалқандарын назарға алу</p>

Ақпаратты пайдалану кезінде "Қазгидромет" РМК-ға сілтеме міндетті

Сел қауіптілігінің белгілері және Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

Тауларға баруды және тауда болуды жоспарлау кезінде ауа райы болжамын ескеру және дауылды ескертулерді қадағалау, сұрапыл апат қауіптілігіне уақытылы әрекет ету қажет.

Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін (әсіресе арнаның бұрылыстарында), ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел ағынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Қатты жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қауіптілігінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлтының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

- ✓ Өзен арнасына (жайылмасына), құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.